Historisk Forening har udgivet to bøger om Lyngerup, hvor en del af denne tekst er grundlaget for bøgerne, som er med mange foto og flere tekster.

Erindrigsglimt af Hans Simon Simonsen fra min barndomstid og ungdom om byen Lyngerup og dets beboere.

Jeg er født i Lyngerup den 6/12-1880, og kunne tænke mig at se tilbage så langt huskeevnen går, for hvad jeg selv har oplevet, og for hvad ældre mennesker har fortalt mig om byen og dens indbyggere.

I min barndom var det ikke almindeligt at gårdene i byen blev kaldt ved navn, som de bliver nu. De har vel måske nok haft deres navn dengang, men uden at dette blev benyttet.

Mejerigården

Som en undtagelse må jeg dog nævne Mejerigården, som sikkert har fået sit navn af dens nuværende ejer, Lars Nielsen, som var en meget fremragende mand på kvægbrugets og smørrets område. Denne gård er blevet i slægtens eje, idet Lars Nielsen overdrog den til sin søn Jens Nielsen, og denne har igen i året 1954 overdraget gården til sin søn Johannes Nielsen og selv bygget sig et hus mellem det man før i tiden kaldte skytteledet og gården. Førstnævnte Lars Nielsen byggede et hus ved mejeriet, hvor han og hans kone tilbragte deres alderdom.

Sydøst for gården ligger en lille ejendom som i sin tid ejedes af en mand der hed Peter Andersen. Ham ser jeg for mig som en gammel mand, der bl.a. så meget dårligt og jeg erindrer en gang han gik og puslede med sine bier og skulle tage honningen fra dem at han snublede med en bikube, hvorved alle bierne faldt på jorden og stak ham forfærdeligt.

Senere gik ejd. over til en søn, Anders Petersen, der efter en årrække selv forkortede sit liv, og ejd. blev solgt til en rask landmand, Alfred Larsen som satte skred i den, men han har for to-tre år siden afstået den til sin søn Kaj Larsen.

Nordøst for Mejerigården lå i min barndom et hus med 3-4 td. land til, som kaldes Grønlænderhuset, vel sagtens fordi manden muligvis havde været i Grønland. Manden selv erindre jeg ikke, derimod kan jeg godt huske konen og en søn, som vi kaldte grønlænder Lars Peter. Lodden kaldes endnu for Grønlænderlodden.

Jydegården.

Jydegården ejedes af Ole Hansen, hvem jeg ligeledes svagt erindrer, måske vel nærmest fordi Ole Hansen og hans kone døde næsten samtidig og blev begravet på samme dag, og jeg husker at se 2 ligvogne køre ud fra gården. Sønnen Hans Olsen havde nogle år forinden overtaget gården, men det fortælles at han rejste hjemmefra, fordi han ikke måtte få gården, hvorefter gl. Ole Hansen bøjede sig, og en mand blev sendt ud for at hente ham tilbage for at overtage gården. Trods det at Hans Olsen var en del ældre en jeg, blev vi meget fine venner og havde mange fornøjelige timer sammen bl.a. fik vi mange lhombre.

Hans Olsen afstod ejd. til sin søn Ole Olsen, og til trods for at han kun er 62 år har lagt op og overgivet den til sin ældste søn Hans Olsen fra 1. jan. 1955. Jydegården har haft skyld for at give et godt udbytte til sine ejere, og vil sikkert fortsætte dermed i slægtens eje.

Elmedal.

Elmedal tilhørte min bedstefar, Simon Hansen, som solgte den til Lars Petersen antagelig omkring 1856. Lars Petersen kan jeg huske som en stout gl. mand, når han kom spadserende op til byen. Sønnen Niels Jørgen Larsen overtog ejd. efter sin fader og drev den i mange år. Niels J. Larsen havde 2 sønner og en datter, Lars, Ole og Marie. Den ældste søn fik en gård i Skuldelev medens Ole overtog Elmedal. For 2-3 år siden døde de begge to med en dags mellemrum og deres enker fortsætter driften af gårdene, henholdsvis i Skuldelev og Lyngerup.

Hingstrupgård.

Hingstrupgård havde en ejer, der hed Niels Andersen, også kaldet (Mig salig), han solgte gården til en af Lars Petersens sønner, Anders Peter Larsen som drev den til sin død, hvorefter hans søn Christian Larsen overtog den.

Når jeg har nævnt disse fire gårde først, er det fordi det blev fortalt, at de alle lå næsten sammenbygget i den østlige del af byen, og at de brændte en pinsedag vistnok omkring 1847 og min bedstefar berettede om denne brand, at han om formiddagen kom forbi den ene af gårdene, og at manden som stod i porten og smurte seletøj, da sagde til ham, ”nå Simon, hvor tror du det skal brænde i dag”, hvortil han sagde, at hvor skulle han vide det fra, men så brændte alle gårdene om eftermiddagen.

Efter branden blev de to af gårdene flyttet ud hvor de ligger endnu.

Tagegården

Tagegården, hvis ejer hed Lars Christensen, har fået sit navn fordi Lars Christensen måtte møde i retten og vidne mod min bedstefar, som have bygget Lyngerup Mølle. Sagen drejede sig om at bedstefar havde begyndt at bruge møllen inden der var givet fri næring herfor. Da dommeren, eller hvad han kaldtes dengang spurgte L. Chr. om han havde fået melet på møllen, svarede han med, at det vidste han ikke, han havde blot sagt, de kunne bare tage, der var nok at tage af, og så kom gården til at hedde Tagegården. Lars Christensen har muligvis også været noget hidsig af sig, hvilket byhornet, (som er i min besiddelse) vidner om, idet han iflg. udtalelser af min bedstefar, slog sin sin kone med hornet så det revnede og der måtte lægges en messingring om, ligesom hans havn og årstal 1858 (lidt utydeligt) er indridset i hornet. Hans søn, Anders Christensen Larsen overtog gården efter ham og en broder Niels Christensen blev på gården. (Det var i den periode, hvor nogle børn fik fornavnet og andre efternavnet). Efter A. C. Larsens død, overtog hans søn Lars Larsen gården, som ved hans pludselig død overgik til hans to søstre, Ane og Kirstine Larsen som driver den endnu.

Lyngerupgård

Lyngerupgård som den kaldes, ejedes af Kristoffer Jacobsen og overgik til en søn, Jacob Jacobsen. Der senere solgte den til Valdemar Ludvigsen fra Sæby, der efter nogle års forløb solgte den igen til en Viktualiehandler, Ole Hansen fra Kbh. og gården er overgået til en svigersøn, Åge Vestergård Nielsen der har den endnu.

Hjemmegård

Hjemmegård, et navn den også gennem tiderne har fået, ejedes af Lars Andersen i min barndom. Der var en masse børn i ægteskabet, og jeg kom meget på gården. Lars Andersen solgte den til Karen og Karl Jensen, der levede deres liv der, til en svigersøn, Henrik Nielsen overtog den.

Makkegård

På Makkegård boede Anders Nielsen, der var en søn af Niels Andersen, Hingstrupgård. Jeg tror nok Anders Nielsen følte sig lidt over de andre bønder i byen, og kaldte sig selv ejer og var blandt de højestbeskattede. Han var meget afholdt af ungdommen, især af pigebørn, der kunne få ham med til skovture o.l. når de andre fædre i byen manglede lyst. En søn, Kristian Nielsen overtog gården efter ham og dennes søn, Karl Bjørn Nielsen har den nu.

Dette var gårdene i byen og for dem alle gælder, at de er mere eller mindre ombygget og moderniseret.

Af mindre ejd. kan nævnes, at det sted hvor Tækker Niels Sørensen bor, havde et tilliggende på 18-20 td. Land, som senere blev købt af Ole Hansen og lagt ind under Lyngerupgård. Der var en enke med sin søn der drev stedet i min barndom, men navnet ????? Fisker? kan jeg huske. Ferdinand Petersen havde det en overgang, hvorefter Jens Sørensen, Kirke Hyllinge købte det, og han var særlig bekendt for sit gode svineopdræt

En lille ejd. beliggende ved Tagegården tilhørte en mand, der hed Hans Jensen og blev overtaget af hans søn Jens Peter Jensen, der efter en del års forløb afstod den til Anders Olsen, som drev den sammen med sit fødehjem, Dorthes hus, lige over for Bagere. Grundet sygdom måtte han senere sælge til Richard Nielsen og flytte hjem i det gamle hus, hvor han senere døde, og hans enke Karoline som også er plaget af sygdom kom på De gl. hjem, Kignæs.

Da min bedstefader, Simon Hansen, solgte gården beholdt han en englod på ca. 6 dt.ld. og det var hans mening at bygge sig et hus derpå, men en dag han gik forbi bagere sagde denne til ham, - nå Simon Hansen, nu skal du så til at gå med madkassen på ryggen og arbejde for bønderne. Hvad siger du, sagde bedstefar, (han var meget hidsig af sig) jeg skal fanden ly. vise dig noget andet, så gik han til ”Misalig” og købte hjørnegrunden hvor ejd. ligger endnu og byggede der og indrettede bageri.

Bedstefader havde i sin tid Jægerpris Mølle i forpagtning, inden han giftede sig med enken på Elmegården, og mølleriet stod ham stadig i hovedet, hvorfor han en dag købte en grund til af ”Misalig”, som han kaldte Niels Andersen for 100 daler og betalte kontant,

hvorefter han begyndte at opføre Lyngerup Mølle omkring1855-56. Da de skulle have skrevet papir o.l. nægtede N.A. at han havde fået de 100 daler, så han måtte betale dem en gang til, hvilket gik bedstefars ære meget nær, og han glemte det aldrig så længe han levede, og det var ikke blide ord der faldt, så snart han så eller kom i nærheden af ”Misalig”.

Min far, Christen Simonsen, overtog mølle og bageri efter bedstefar, og der blev tilkøbt en englod på ca. 6.td.ld. beliggende vest for byen, og senere en huslod syd for byen på ca. 3 td. ld. Bageriet blev nedlagt omkring 1900. Efter fars død fortsatte min moder med driften til hun døde, og jeg overtog ejendommen 1913. I 1925 blev jeg valgt ind i sognerådet, og to år senere blev jeg valgt som formand for dette, hvilket hverv jeg bestred i 25 år til april 1952, men fortsatte som medlem af rådet til april 1954. I 1936 blev jeg antaget som postekspeditør ved Krogstrup Postekspedition, som blev oprettet ved den midtsjællandske banes nedlæggelse, et hverv jeg har endnu.

Af ejendomme på marken var Lindevang som den nu kaldes, der boede Lars Nielsen, også kaldet Holmelas. Hans søn Niels Larsen, overtog ejendommen og drev den til han købte Højagergård. Nævnte Niels Larsen var og blev en meget betydende mand for sin egn og langt omkring i landet, han var bl.a. Danmarks mest berejste bonde og havde være i mange fremmede lande. To eller tre ejere har haft den senere og nu drives den som frugtplantage af N. Gregers Madsen.

Nord for ejendommen ligger Vægterstedet som det kaldes. Den første som havde ejd. var vægter Niels Petersen og den har været handlet flere gange i min tid. Af de forskellige ejere kan nævnes: Christian Jensen, Johannes Jensen, Ole Andersen, Jens Peter Jensen og nu Thyge Petersen, som har haft den godt en snes år.

På en eng der hørte til Elmedal bygede Chr. Jensen en lille ejd., hvortil han senere købte førnævnte Grønlænderlod bag Mejerigården. Efter at Grønlænderlodden var solgt fra til Hmd. Jens Jacobsen købte gartner, Jomfru Frederiksen stedet og drev noget hønseri, ligesom han yndede at gå ud og spille Lhombre. Ejendommen der kaldes ”Ellebo” ejes nu af en dattersøn af Chr. Jensen, der bor der sammen med sin moder, Laura Petersen

Et husmandssted lidt østligere tilhørte Niels Christensen, senere murer Martin Larsen der solgte Laurits Hansen det. Nu har Parcll. Oluf Olsen ejd., hvortil der er lagt mere jord bl.a. det husmandssted lidt nærmere landevejen hvor Lars Hansen boede, og som var Laurits Hansens far. I dette hus boede en skrædder, der blev kaldt vinterskrædderen, jeg tror nok fordi han hed Vinther.

Et hus lidt nordligere ved jeg ikke hvem tilhørte, men var vel et lejehus, idet jeg kan huske flere der har boet der, bl.a. bagersvend Joh. Mehr. Senere skrædder Knudsen, der købte det. Nu bor der en mand, der hedder Jens Nielsen.

Næste hus mod nord hvortil der hørte 7-8 tdr. ld. tilhørte slagter og hønsekræmmer Poul Nielsen, som gik ud og hjemmeslagtede for folk. Der var en stor børneflok, vistnok ca. 20, så der skulle bruges meget til gryden, men forholdene var vist også meget små. En af sønnerne, Poul Nielsen, overtog hjemmet og fortsatte i faderens fodspor med hjemmeslagtning.

”Hellestedet” der i min barndom ejedes af en Niels Jensen er en god lille ejd. Efter ham kom Hans Hansen, også kaldet Tykhans, fordi han var ret svær. Efter ham Jens Knudsen, som har den endnu.

”Harebakstedet” som ligger lidt længere mod øst, var af en dårligere beskaffenhed og ejeren hed Hans Christoffersen og var far til ovennævnte Hans Hansen. Senere boede en Chr. Nielsen og nu har Harald Jensen ejd., som han har drevet gennem en del år.

Syd for Harebakkestedet ligger en lille ejd. på ca. 10 td. ld. Denne ejd. tilhørte en mand, der hed Anders Andreasen. Han var ikke så stor, men meget selvklog og selvbevist. Ved festlige lejligheder og som regel også om søndagen, hvis han gik til byen, havde han skødefrakken på. Jeg kan huske en gang en tyr fra Svanholm havde revet sig løs fra sin vogter, og blev efterhånden uvan lavede stor ståhej i byen, og ingen turde nærme sig dyret, blandt andet blev Chr. Nielsen, som kom til hest kastet i grøften af tyren, da han ville ride den træt. Gamle Anders Andreasen var imidlertid også kommet herop for at se på jagten efter tyren og give gode råd, men lige meget hjalp det, for dyret var efterhånden blevet så ophidset, at det ikke var til at komme i nærheden af, da med ét udbryder Anders Andreasen, - det skulle bare have været i mine unge dage, så skulle jeg nok have vist jer, hvordan man bar sig ad med sådan en fyr, - nå, resultatet blev at tyren ud på aftenen blev skudt og byen faldt til ro.

Lige øst for dette, men på den anden side af amtsvejen lå to huse, hvad ejerne hed i min barndom, har jeg glemt, men jeg kan huske at det ene hus blev revet ned og i det andet kom sognefoged Peter Olsen til at bo, og der hørte ca. 3 td. land jord til. Efter hans død fortsatte hans enke, Trine Peter Ols, som hun kaldtes i daglig tale, sammen med sin datter, Maren, at drive stedet, og Maren fortsatte en del år dermed efter Trines død, og solgte for en for en halv snes år siden huset til naboen Christian Larsen, der i sin tid havde købt ejendommen af Anders Andreasen og lagde så jord ind under denne ejd. og solgte huset. Senere da Chr. Larsen afstod sin ejendom til sin datter og svigersøn, Karl Nielsen, købte han huset tilbage, men priserne var nu steget så meget på ejendommene, at han efter hvad der blev sagt, måtte betale mere for det nøgne hus end, hvad han før havde givet for det hele, men Chr. Larsen og hans kone, som er svenskfødt bor der endnu.

Amtsvejen som før gik forbi Møllen og tilstødte Jægersprisvejen lige vest for Møllegården er omkring 1943-44 omlagt hvor den nu ligger, derved blev det husmandshus, som tilhørte slagter Karl Hansen revet ned. I min barndom boede der en mand, der hed Peter Hansen og hans kone hed Signe. Til stedet hørte ca. 3. td. ld. og senere købte han en englod fra Hingstrupgård på ca. 5.td.ld. Peter Hansen, (også kaldet Kaas) boede i den østlige ende af huset, og i den vestlige ende boede hans forældre Hans Andersen (også kaldet Kaas) i midten af huset var der lade og stald m.m.

Hans Andersen, (gl. Hans Kaas) gik meget på arbejde hos far. Om vinteren stod han meget og tærskede med Plejel, og om sommeren var der tit noget i marken, han kunne udrette. Daglønnen var om vinteren 66 øre og om sommeren 83 øre om dagen.

Bageriet

Ved gadekæret lå bageriet og bageren hed Peter Baunsgård. Han var ret sløj af helbred, men udlejede så et par år bageriet til en bager Hansen, der kom fra Blakke Mølles bageri. Hans søn Gotfred og jeg blev uadskillelige venner i den tid, de var her i byen. Efter bager Hansen kom en søn af P.B. ved navn Aksel Baunsgård hjem, og overtog bageriet og drev det til han omkring 1925 solgte det til bager Niels Larsen, der nedlagde bageriet omkring 1952 og i 1955 solgte ejd. til vognmand Svend Andersen.

Lige bag ved bageriet lå og ligger endnu en lerklinet hytte, og der boede en lille mand,.der hed Christen Tønnesen, og han havde en stor kone, der hed Ane. Et par stræbsomme og flittige mennesker med 3-4 børn, og der var vist tit smalhans i hjemmet. Jeg husker at ved deres guldbryllup, var der en sang med et vers der lød: ”Og Ane intet under, på ægte gammel vis, gik ud i mellem stunder, skar nælder til sin gris”.

Privatskolen

Lidt nord for dette hus, - i det man kaldte grusgraven, - lå privatskolen. En skole som var oprettet af byens beboere, og en overgang meget brugt medens der var mange børn i byen, og al min skolegang foregik der. Af lærerinder kan jeg huske, Frk. Schmidt, Frk. Simonsen, Frk. Sauerbrey og Frk. Selma Boyesen, som var den sidste. Børnetallet var faldet stærkt og de fleste skulle gå i kommuneskole, hvorfor skolen blev nedlagt og omdannet til beboelse, og blev i første omgang udlejet til politibetjent S.M. Petersen, og senere solgt til Gdr. Hans Olsen.

I et hus der nu ejes af Villemos Jensen, boede en smed L.P. Andersen, også kaldet, - Flyvesmeden, - senere Jakob Christiansen også kaldet Jakob skomager. Øst for det nederste gadekær, der hvor nu Karl Christiansen bor, boede Hans Hansen, - også kaldet dobbeltvævere eller dobbelt Hans.

Hjulmand

I det hus som hører til Hingstrupgård boede en hjulmand, hvad han hed husker jeg ikke, men jeg kan erindre, at han blev sindssyg, og at byens beboere måtte skiftes til at være vagt hos ham til han kunne komme på en anstalt, hvor han vel sagtens døde, for hans enke hed Line Hjulmands.

Lidt derfra ligger et hus, hvor der var 2 lejligheder og Jens Jakobsens bedsteforældre, som ejede huset boede i den ene lejlighed, medens den anden blev lejet ud, bl.a. kan jeg huske, KageKristian og dronning Louise, ligesom KorporalKirsten boede der.

I et hus der hørte til Tagegården, men som nu er nedrevet, var der også 2 lejligheder. I den ene boede Karen Ole Jens gennem mange år. I den anden bl.a. i nogle år Lars Mathisen.

Viggo og Valborg

Der hvor nu Viggo Petersen og Valborg bor var ligeledes 2 lejligheder. Huset tilhørte Ole Frandsen og han gik på arbejde nede på Mademosegård, og hans kone, Karen Ole Frands, var kogekone, når der var fest eller begravelse i byen. I den anden ende af huset boede en meget fin snedker ved navn Høffner, og han havde fast arbejde på Jægerspris Stiftelsen, så disse 2 mænd fulgtes gerne ad morgen og aften, når de tog turen frem og tilbage. Der var ikke noget der hed cykler dengang, så de måtte bruge benene, dog havde de det sådan, at de kunne overnatte dernede når det passede dem. Huset har i mellemtiden tilhør bl.a. Hans Peter Hansen, der var fra Kyndby og Ole Olsen, der kom fra Dalby Huse.

Georg From

Hvor Georg From Jensen nu bor, tilhørte huset brøndgraver Søren Jensen og hans kone Abelone, men havde tidligere tilhørt hans far, Jens Sørensen, som jeg dog ikke kan huske, hvorimod jeg nemt kan huske Margrethe Jens Sørens, som boede i den ene lejlighed. Hun var blind, men kunne selv gå over til Ole Frandsen, når hun gik langs med gærdet, og hun havde sin stok til at lede sig med. Hun var 93 år da hun døde, og jeg kørte for Ole Frandsen til Frederikssund og hentede hendes ligkiste. Hun fik gennem mange år aftægt fra vores ejendom, idet den lille lod, som vi kaldte den, eller Søren lod havde hørt til huset og var købt enten af min far eller bedstefar og lagt ind under ejd. Bodil, eller Boel Mathiesen, som hun kaldtes, boede i hendes lejlighed gennem mange år. Nævnte ”Boel” var ellers i sine yngre år pige, enten på Mejerigården eller på Tagegården, hun skiftedes til at været et par år hvert sted, og vist aldrig haft andre pladser, dog måske en enkelt gang på Landerslev Mark.

Mary

I det gamle stråtækte hus boede Christian Smed, Dorthes far, han var af den rigtige gamle type på en smed at være. Byens karle holdt til i smedjen, som lå på den anden side af vejen, og var der noget svært arbejde med at lægge ringe på hjul eller skrue gevind, måtte de hjælpe til. Senere blev Dorthe gift med Hans Olsen, som skulle overtage smedjen og huset, men han døde i en ung alder og Dorthe sad ene tilbage med 2 drenge Andreas og Hans, og sin gamle mor, og fik klaret sig gennem tilværelsen ved at leje smedjen ud, samt af sit lille landbrug, der hørte til. Samt ved at gå rundt i hjemmene og vaske og hjælpe til ved slagtning o.a. Hun var en meget afholdt og betroet kone. Senere overtog montør Johan Hansen, som var hedes svoger, smedjen og tilbyggede beboelsen, der hvor Mary Hansen nu bor.

Til dyrlægeboligen hørte ca. 10-12 td. land, med bygninger der hvor der nu er barberforretning. Jorden og bygninger blev solgt til en Valdemar Hansen, der igen solgte jorden og nogle bygningerne til Pauls Frederik, som flyttede dem ud på jorden, som nu ejes af Hans Hansen. I en af de gamle længer var beboelse, og der boede Karen Pouls med sønnen Niels, og i længen lige ud til vejen var værksted, hvor en sadelmager residerede og senere havde Ludvig Skomager det, inden han fik huset nede i byen.

Det lange hus, hvor slagter Carl Hansen nu er ejer, tilhørte politibetjent Mathiasen. Han var en stout rank politimand, ydede stor respekt hvor han færdedes. Efter lang tjeneste blev han arrestforvarer i Frederikssund, men endte sine dage i Horsens Tugthus, grundet på, at han havde for meget forbindelse med de kvindelige arrestanter. Huset har været solgt flere gange og bl.a. tilhørt en der hed Labuhn, der rev det østre tag væk og byggede en ny gavl. Der skal i tidligere tid også have været mejeri i ejendommen, og været en ejer der hed Lilje, og hvoraf et par børn, der for mange år siden var her for at se, hvor deres forældre havde boet.

Henry Hansen, er en søn af Carl Hansen, har på noget af grunden bygget hus, hvor han har slagterforretning.

Johannes Petersen (Møllene Bryggeri)

Hvor købmand Johannes Petersen nu har forretning boede en gammel postkører ved navn P. Jørgensen, som bl.a. gik meget ud ved Vester Strand, for at stryge rejer og disse solgte han for 50 øre for en potte, og far købte tit af ham. Der var dengang mange flere rejer derude, end der er nu.

En søn af gl. Jørgensen, Carl Jørgensen havde høkerforretning i ejd. som han drev i nogle år. Derefter blev den solgt til brygger Frederik Petersen, som indrettede bryggeri, der efter han havde afhændet det, vi kaldte Maltgøreriet ude i lille Lyngerup. Han havde to sønner, Niels og Ferdinand, der hjalp ham i bryggeriet. Forholdene blev efterhånden for små og han byggede et nyt bryggeri og maltgøreri på den anden side af vejen. Så vidt jeg erindrer var det nu Jakob Steffen Hansen, der overtog ejd. og han indrettede slagterforretning i den, og boede der til han byggede i den sydlige del af haven, hvorefter han solgte til politibetjent S.M. Petersen, der senere solgte til Hans Hansen, Skuldelev, der indrettede købmandsforretning, og drev denne til han solgte til Joh. Petersen. Som det vel ses er det en ejd. der har haft store omskiftelser og en bygning, der blev brugt til hestestald købte far for 60 kr. og den blev en søndag transporteret op, hvor den står endnu. Efter at stenen var taget ned blev huset kørt på 4 halve vogne derop.

I dyrlægeboligen boede dyrlægen Chr. Gottlieb med stor børneflok, og hans virksomhed strakte sig på et område fra Kulhus til Sønderby og Orø. Sønnen, dyrlæge Ludvig Gottlieb afløste fadere, indtil han senere afstod sin praksis til dyrlæge Sunke, der døde efter få års forløb. Hans enke solgte til dyrlæge M. Thybo og har endnu edj. med tilhørende praksis.

Hvor smedjen er, var som nævnt oprettet bryggeri af Frederik Petersen, men dette blev senere nedlagt og der blev indrettet smedje, hvor P.H. Sørensen virkede i mange år indtil han pludselig ville være landmand, og solgte til smed Graabeck, Frederikssund, men Graabeck var ikke rigtig for landet, eller måske ikke landet for ham, han måtte sælge til smed Hans Larsen, fra Kyndby og han har haft en god forretning, og været godt lidt af sine kunder. Smedjen er for ca. ½ år siden overgået til hans søn Viggo.

Huset næst efter smedjen er bygget af fhv. parcellist Peter Andersen fra Kyndby, hvor han og hans kone nyder deres alderdom. En søn, Herman Andersen, som er skomager bor hos dem og driver sit hverv derfra.

Jernstøberi

Hvor nu Ludvig Petersen og Alfred Larsen bor var tidligere jernstøberi, der ejedes af jernstøber Hans Hansen, og han havde til tider ikke så få folk i arbejde, men økonomisk godt var det aldrig, men hvorledes det gik til, ved jeg ikke, men pludselig var støberiet overgået til et firma i København, og under en bestyrer Jørgensen blomstrede det op i nogle år, hvorefter det blev flyttet til Hørsholm og støberiet nedlagt og delvis nedrevet. Sadelmageren havde det i mange år.

Lidt øst for støberiet lå et hus, der er forsvundet og der boede Chr. Jørgensen, som arbejdede på støberiet. Han havde en søn Valdemar.

Hvor vejen i sin tid drejede til Dalby ligger skrædderhuset med to lejligheder. Skrædder Niels Nielsen, som ejede huset boede i venstre side medens den østre var lejet ud, og jeg husker f.eks. maler Bjerring og urmager Blumensaadt og gl. Peder Madsen. Hvem der ejer og bor der nu, ved jeg ikke, men Peder Fidus svigerfar har bl.a. haft det, men han købte knallert på trods af at han var 78 år, men slog sig da også ihjel på den.

Vest for byen, ved vejen som nu fører til Dalby ligger nu 3 huse eller villaer. Den første blev bygget af politibetjent S.M. Petersen. Efter at han havde taget sin afsked blev den solgt til forskellige, bl.a. Gerhardt Christensen, Richardt Jakobsen og nu en mekaniker, Dion Hansen.

Det næste hus blev bygget af en tømrer Hans Christiansen, som døde ret ung, derefter købte Ludvig Larsen det, og han bor der endnu sammen med en datter og svigersøn, Erik Petersen, som er tømrer. Det sidste hus er bygget af postbud Charles Knudsen og efter at han har fået sin afsked ved postvæsenet , driver han noget hønseri.

Længst ude på marken ligger, ”Rikkes Minde” hvor Jens Petersen og Rikke boede. Rikke var kogekone på de store herregårde og Dalby Kro, og når hun kom hjem efter at have været borte i flere dage, så var Jens Petersen i sit es, for så var der mad på bordet.

Horns Herreds Andelsmejeri blev bygget 1888 og ombygget 1928. Da det i sin tid skulle bygges, var der megen strid om, hvor det skulle ligge, nogle ville have det, hvor det er bygget og andre nede på Mathiasens plads, der hvor nu slagteren bor. Pladsen hvor det ligger, var nærmest en lille bakke, der var en skråning ud mod vejen på ca. 2 meter på det højeste.

Den første mejeribestyrer, der blev antaget hed Charle Høy og var bestyrer til omkring 1925. Derefter kom Gamstrup, som var der fire-fem år.

Den nuværende bestyrer, Otto Jepsen, blev efter stor ståhej antaget omkring 1930. Grunden var at den tidligere fmd. sammen med bestyrelsen havde antaget en førstemejerist på prøve i et år. Den nyvalgte fmd. og bestyrelse kunne imidlertid ikke bruge ham og gav ham sin afsked, hvilket ikke passede en del Andelshavere og der gik opposition i foretagendet.

Overfor mejeriet ligger et snedkerværksted, der blev bygget af snedker Karl Larsen, søn af gdr. A.P. Larsen. Han kunne imidlertid ikke klare sine forpligtelser og ejd. blev senere overtaget af snedker Christian Nielsen, en søn af gdr. Jens Nielsen, Mejerigården. Han nedlagde snedkeriet efter 2-3 år og gik sammen med et foretagende i Fredensborg, hvilket vistnok kostede ham en del skejser. Han kom senere tilbage og begyndte forfra og har fået en stor forretning ved at udleje telte. I huset er indrettet 3 lejligheder, hvor af de 2 bliver udlejet. Arbejdsmand Carl Petersen har boet i den ene i mange år og i den anden har forskellige boet i kortere tid.

Jeg tor nu at have givet besked om de fleste ejendomme og deres beboere, men der har derforuden boet en del mennesker, som jeg dårligt kan gøre rede for, hvor i byen boede f.eks. Grethe Ackens, fru Olsen og Hans Petersen vistnok der hvor Balthervin bor. Ole Former, (Hansen) Peter Former, Peter Madsen, Svend Nielsen m.fl.

Tidligere gik folk mere sammen end de gør nu, det var ikke nødvendigt at give højtidlig invitation som nu. Når man sad og kedede sig om aftenen, ja så gik man en tur til naboen eller et andet sted og forslog aftenen med at spille kort.

I ældre tider havde man et ornelag i byen og det gik på omgang med at holde byorne. Til Fastelavn blev der så holdt ornegilde, hvor konerne kom med den første aften. Andendagen mødte mændene og spiste frokost, hvorefter de spillede kort til langt ud på aftenen. I tidligere tid havde der været Fastelavnsgilder med dans og ståhej, men dette var altså nedlagt, men omkring ved år 1900 var der megen ungdom i byen og disse var jo ikke så glade for, at de ikke kunne komme med til gilderne, og arbejdede på at få Fastelavnsgilderne indført igen, og de havde en god talsmand i gamle Lars Petersen, og det endte også med at gilderne blev indført og alle i byen kunne deltage mod betaling. De unge piger i byen digtede en sang til det første gilde og jeg husker bl.a. der stod:

Yorksiren den blev hentet
prologen taget frem
og lovene blev prentet
her har vi en af dem
når året så er omme
vi sammen tager en tørn
hvortil vi alle komme
med kone og med børn.

Og i en anden sang stod:

Og den der særlig skal have takken
det er Lars Pæsen dernede bag bakken
det var dog ham der maned på ny
Fastelavnsgilder frem i Lyngerup by.

Ikke alene ved den lejlighed, men ved enhver fest i byen var der gerne affattet en sang. Der var ikke så sjældent en eller anden anledning til at holde gilde, f.eks. kongens fødselsdag, jubilæum, skovtur eller andet hvad der faldt for, eller også blev der spillet komedie. Disse fester blev som regel holdt i skolen, og ved flere lejligheder begyndte det med spisning, hvor mejeribestyrer Høy gerne stod for arrangementet ligesom han var selvskreven til at skære stegene ud, når disse kom fra bageren, hvor de var stegt.

Ved disse småfester var det som regel far der spillede på violin, og der var gerne god stemning til ud på de små timer og ved punchen gerne en sang, hvoraf en begyndte således:

Lyngerup der er en dejlig by
den er også svært i ry
den er centrum i ”Herredet Horn”
nu skal I høre lidt om beboern
folk i byen er altid glade
og der holdes tit balade
unge, gamle, store og små
altid med på kommersen går.

Hvorefter der til hver beboer fulgte et hip, enten om deres virksomhed eller hvad anden der kunne hittes på. I en anden sang stod bl.a.

Ja lad os bare sætte pris
på folkesnak der hedder
at London, Lyngerup, Paris
er verdens største steder.

Om driften på gårdene og de små landbrugsejendomme, da var dette meget ensformigt. Som regel var der 7 skifts drift og afgrøderne var i rækkefølge, rug, byg, havre og i fjerte skift lidt kartofler og blandsæd.

Når foråret kom, blev der ikke rørt ved marken før jorden havde dampet, en proces der blev regnet meget med, - og det var virkelig også meget imponerende at se al den damp, der kunne stige op af jorden, - noget man jo nu så godt som ikke lægger mærke til. Først blev jorden behandlet med en ledharve, hvorefter den lå nogle dage, så blev den behandlet med en svenskharve, hvorefter den igen lå nogle dage inden den blev besået. Udsåningen foregik de fleste steder med hånden, kun få gårde havde en bredsåmaskine, - sæden blev harvet ned med en sæddekker. Nogle dage senere blev græsfrøet udsået og det hele fik en omgang med ledharven, hvorefter markerne blev slettromlet. Derefter gik folk i stor spænding om det blev storm inden sæden dækkede jorden. Kom der storm kunne det blive et forfærdeligt vejr, den lettromlede jord blev sammen med frøet hvirvlet højt i luften så denne var helt formørket.

Kunstgødning kendtes i almindelighed ikke, så det hele afhang meget af vejrliget og man kendte heller ikke til at så sæden så tidligt på året som man gør nu. Kartoflerne var noget af det første der blev lagt, det hastede ikke så meget med sæden.

Efter såtiden skulle haverne gøres i stand, hvorefter man tog fat med at spække og kalke bygningerne ude og inde. Et skifte havde man med helbrak, dette skulle ustandselig harves og i sommerens løb skulle det pløjes 2 gange, foruden at det så skulle pløjes, når vintersæden skulle sås. Enkelte landmænd begyndte med at græsse tredieårs græsset af om foråret inden de pløjede til brak, dette blev kaldt for halvbrak, -men disse landmænd blev ikke meget respekteret, -det var at mishandle jorden.

Høstmaskiner kendte man ikke noget til, alt blev taget med le. Jeg kan huske den første slåmaskine, der kom til byen, den blev købt af Jakob Jakobsen og Anders Nielsen i kompagni.

Den første selvaflægger blev købt af Lars Petersen omkring 1890, men det var en meget tung maskine, hestene kunne næsten ikke trække den, så det var meget lidt brugt. Først omkring 1910-15 begyndte der at komme selvbindere på gårdene, og det var med megen skepsis, at de ældre og mere erfarne bønder så de noget yngre købe disse maskiner. Som regel var der gerne to der gik i kompagni om dem. Efterhånden kom der flere nye redskaber, som behandlede jorden bedre, og op til nu er det forbavsende at se, hvad der er kommet frem på det område.

Da man begyndte at dyrke roer til køerne blev jorden kammet op ligesom til kartofler, hvorefter den blev trykket noget ned med en tromle og man gik så og såede frøet med hånden. Tårnipsfrøet kunne man komme på en flaske og sætte et rør af en gåsefjer eller lignende igennem proppen, hvorefter det var nemt at så frøet i en lille rille oven på jordkammen. Senere kom der små håndsåmaksiner frem til at så frøet med, og dette var et stort fremskridt, men de var ret dyre, de kostede ca. 40 kr., men så gik en 4-5 bønder i kompagni og købte en, og så var de godt garderet, hvorimod vi mindre landbrugere måtte fortsætte på den gamle måde. Men året efter var vi 8 der købte en maskine af samme slags som bøndernes, og vi gav hver 5 kr.

Høet blev slået med le og på de fleste gårde havde de en slæberive, hvor de kunne sætte en hest foran og rive høet sammen i rækker, hvorefter det var nemmere at stakke. På de mindre brug foregik stakningen med håndrive.

Når høsten begyndte, -det var gerne lidt ind i august, -da var det om at have sin le i orden, så den kunne tage stråene uden at det gik for meget ud over kræfterne. Især var de ældre husmænd skrappe til at få bid i leen som de sagde, hvorimod det tit kneb for karlene at få leen til at skære, og så morede det husmændene at hugge dem ud, hvilket forståes at de huggede omkring dem.

Høsten begyndte altid med rugen først. Derefter kom byggen og sidst havren, og der kunne somme tider være så langt imellem hver sædart at de var færdige med den ene sædart inden de begyndte på den anden sædart.

På gårdene var altid 1 eller 2 karle og om sommeren 1 dreng, 1 pige og 1 lillepige var der hele året og derforuden var der en fast husmand. Undertiden var det en søn eller datter, der var karl og pige, men derforuden var der som regel en af byens små håndværkere med sin kone, der hjalp til med høsten. Disse små håndværkere havde deres bestemte gård at høste på. F.eks. høstede Ludvig Skomager på Makkegård. Jakob Skomager på Hingstrupgård. Niels Skrædder og Bølleskrædderen skiftede noget på Tagegården og Jydegården.

Det var et festligt skue at se når forkarlen huggede foran og derefter kom en tre fire stykker bagefter. De steder, hvor manden selv var med at meje måtte han gerne gå bagerst, for at han ikke skulle sætte tempoet for stærkt.

Rugen var som sagt det første man gik til. Den blev hugget imod og pigerne og husmændenes koner tog den fra og lagde den i neg. Som regel, -når vejret tillod det –blev der mejet til midaften, -hvilket vil side til kl. 4, -hvorefter negene blev bundet og stillet i hobe inden det var fyraften, hvilket somme tider kunne blive halvsent, men det blev sjældent taget så højtideligt om klokken blev 8-8.30, blot det var en god nader, når de kom hjem og ligeledes at de kunne få slebet leen til næste dag, samt at drengen kunne nå at komme ud på udlodden og flytte får og ungkreaturer.

Når høsten var overstået skulle der straks tænkes på brakjorden, så vintersæden kunne blive sået i rette tid og helst inden den 16. september som sidste dag. Gamle Jørgen Skomager sagde dog, at bare den var nået til Mortensdag kunne det godt gå.

På Mikkelsdag som er den 29. september blev der holdt høstgilde på gårdene. Foruden de på gården værende folk skulle alle som havde hjulpet til med høsten, det gjaldt husmanden med familie såvel som små håndværkeren med kone og børn. Gæsterne mødte til middag kl. 12, og der blev gerne serveret oksekødsuppe med peberrodssouse. Om eftermiddagen når der var drukket kaffe skulle der helst gås en tur i marken, eller der blev spillet kort, hvilket fortsatte efter at aftensmaden var spist.

Den næste dag mødte mændene til frokost, hvor der blev serveret opvarmet peberrodsskød. Høstmændene gik derefter hjem, medens det faste mandskab begyndte at tage kartofler op, et arbejde der gerne varede en to-tre dage.

Ikke længe efter Mikkelsdag begyndte efterårspløjningen og denne skulle gerne være færdig til november. Vinterarbejdet foregik meget inde i lo og lade, hvor sæden skulle tærskes og meget af den blev tærskes med plejel, ligesom der blev lavet meget langhalm til at tække med. Men hvad der tog megen tid var at skære hakkelse til heste og køer. Som jeg før har nævnt, blev der ikke dyrket roer og for at få noget fyldefoder til køerne, blev der skåret lang hakkelse til dem, og hakkelsesmakinen blev de fleste steder trukket med håndkraft og da der som før nævnt skulle hakkelse både til heste og køer tog dette arbejde lang tid. Hakkelse til køerne blev på en særlig plads i foderloen blandet med havreskrå og derpå blev så hældt opløste oliekager, hvorefter det i en vediekurv blev hældt i krybben for køerne. Denne fodringsform holdt sig i mange år, men efterhånden som roerne fik mere og mere indpas forsvandt hakkelsen.

Før i tiden var der noget der hed pligtkørsel, som bestod i at bønderne efter tilsigelse måtte hente brænde i skoven, køre efter læge eller……..

I Lyngerup var der midt i byen ved et vejkryds en lille plads, som kaldtes Pottemagertorvet. Denne plads var som regel om hverdagsaftener og søndag eftermiddag samlingssted for byens ungdom, og der blev af de halvvoksne drenge spillet kegler. Keglerne var af træ, og da jeg så dem (i årene før 1913), meget medtagne af tidens tand. De havde deres plads for enden af stengærdet i S I (som nu er revet ned); måske blev de somme tider bragt i hus. Til spillet blev ikke brugt kugle, men en kølle med et hoved så stort som på en almindelig tøjrekølle og et kort skaft, ca. 30 cm. Man spillede ikke (som almindeligt) til forhjørne, men til baghjørnet, ”bagpotten”, ”potten”. – Når ”kongen” blev slået helt uden for den firkant, de andre kegler dannede, hed det at ”kongen røg af byen”.